

ERDŐTELEPÍTÉSRE TERVEZETT MEZŐGAZDASÁGI TERÜLETEK TERMŐHELYVIZSGÁLATÁNAK TAPASZTALATAI A NYÍRSÉGBEN

Kapusi
Imre

A Nyírségben a jelenlegi gazdaságtalanul hasznosuló, erdőtelepítésre szánt mezőgazdasági területek nagysága legalább 40 000 ha. Az erdőtelepítést a terület-hasznosításon és fatermesztésen túlmenően egyéb okok (pl. környezetvédelem) is indokolják, s ennek megfelelően olyan kényszerítő erők sürgetik, amelyek elől hosszabb távon nem lehet kitérni. Nem lehet kitérni már csak azért sem, mert a felajánlott területek túlnyomó része erdők létesítésére alkalmas. Az ERTI Tiszántúli Kísérleti Állomása 1969 óta működik közre a me-

Erdőtelepítésre tervezett mezőgazdasági területek

Hidrologiai viszonyok	Termőréteg vastagság	G e n e t i k a i										
		Vh	Vhh	Ch	Ck	Cr	Cm	Homok Br	Kötött Br	Bra	Bk	Bc
		%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Többletvizhatástól független	is	1,9									0,1	
	s	2,4	5,3	0,5	0,3			0,8	0,3		3,3	
	k		5,7	2,4	0,1		0,1	1,7	0,6		3,5	
	m			6,4	1,0	0,1		1,4			0,3	0,1
	im			3,1	0,7							
Időszakos vízhatású	s		0,9					0,3	0,3	0,1		
	k		1,0			1,0	0,1	1,1	0,3	0,7		
	m			3,8		0,5		0,3		0,6	1,2	
	im					0,1						
Állandó vízhatású	s		1,0									
	k		0,2									
Felszínig nedves	s											
	k											
Vízzel borított	is											
Változó vízhatású	s	0,2	0,3									
	k		0,3								0,5	
	m			0,5							0,2	
	is										0,2	
Összesen	%	4,5	14,7	16,7	2,1	1,7	0,2	5,6	1,5	1,4	9,3	0,1

Klíma: Kocsánytalan tölgyes — cseres — erdőössztyepp.

zőgazdasági területeken tervezett erdőtelepítések előzetes termőhelyi minőségi felülvizsgálatában, szakvéleményezésében. Ezidáig 47 nyírségi község határában mintegy 3000 ha terület értékelését végeztük el. Az általunk vizsgált 1100 talajszelvény a táj egészét feloleli és reprezentatív felmérésként a lehetőségek reális megítéléséhez segítséget nyújthat.

Általános tapasztalatunk, hogy a mezőgazdasági üzemekben, ha területi nagyságban nem is, de arányaiban az erdőtelepítésre szánt területek összetétele már kialakult. A táj különböző részein három eltérő jellegű, de többnyire együttesen megjelenő területcsoportra számíthatunk:

1 Lakott területektől távol eső, nehezen megközelíthető, más művelési ágú területekkel (pl. erdővel) körülhatárolt, *viszonylag jó minőségű szántók* (kb. 10%).

2 Tagolt felszínű, erősen változó minőségű hullámos homok területek, ahol a *leromlott szántók, rétek, legelők, szőlők, gyümölcsösök* feljavítása, felújítása nem lenne kifizetődő (kb. 70%).

3 Nagyobb kiterjedésű (legalább 5 ha) *belvízveszélyes laposok*, egykori vízfolyások, folyómedrek, magas talajvízű elgyomosodott lápok, rétek, gyenge minőségű legelők (kb. 20%).

termőhelyi összetétele a Nyírségben

t a l a j t í p u s o k										T a l a j k o m b i n á c i ó k						Összesen
Áer	Homok Rt	Kötött Rt	Rö	Cö	Öh	Rm	Homok Ls	Kötött Ls	Rl	Vh + Vhh	Vhh + fenék	Vh + Bk	Vh + Br	Vh + Rt	Rt + Rt	
%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
														0,1		2,1
				0,1						1,7	0,3	1,4	0,3	0,3		16,9
				0,2						2,4	1,7	1,0	0,3	0,2		19,8
					0,1					2,4	1,4					13,3
										1,0						4,9
0,3	0,1		0,1			0,1					0,3			0,2	0,1	2,4
0,3	1,1	0,1	0,1							0,1	1,0		0,2	0,7	0,3	8,2
0,3	1,0	0,1								1,0	0,1			0,2		9,1
										0,5						0,6
0,2	1,7	1,0	0,6						0,6						0,2	5,3
0,2	3,3	0,6	0,3						0,1						0,2	4,9
	1,0						0,3	0,7	1,9							3,9
	0,3															0,3
							0,4	0,3								0,7
	0,5	0,2	0,1						0,2		0,1				0,2	1,8
	0,5	0,2	0,8							0,1	0,2	0,3	0,2	0,2	0,2	3,5
		0,1								0,1	0,2	0,4	0,2			1,7
					0,2						0,2					0,6
1,0	9,5	2,3	2,0	0,3	0,3	0,1	0,7	1,0	2,8	9,3	5,5	3,1	1,2	1,9	1,2	100

Részletesebb tájékoztatást nyújt a tájra vonatkozó területarányos termőhelyi összeállítás, melyet táblázatban foglaltuk össze. Amint azt az adatok mutatják, 128 különböző termőhelytípus változattal kell számolnunk, és ez látszólag sok. A jelentősebb területi arányt (legalább 1⁰/₀) képviselők száma azonban csak 35 és lényegében ez teszi ki az összes terület 73⁰/₀-át. Ilyenformán a probléma lényegesen egyszerűbb, de azt is el kell mondanunk, hogy éppen ezen a 35 termőhelytípus változaton jelentkeznek azok a talajhibák (kedvezőtlen hatások), amelyek a zárt erdők kialakítását akadályozzák.

A kedvezőtlen termőhelyi adottságok általában bizonyos termőhelytípusokhoz kötődnek, de a területcsoportokhoz is kapcsolhatók. Részletezésüket területcsoportonként adjuk.

Az 1. csoportba sorolt területek általában talajhibától mentesek és termőhelyileg is kedvező összetételűek. Erdészeti használatba vételük elsősorban a nyár és tölgy telepítések növekedését eredményezhetné. Különböző okok miatt azonban ezen területekre egyelőre nem számíthatunk.

Ismeretes a 2. csoportba sorolt tagolt felszínű hullámos homok területek termőhelyi változatossága és az ahhoz igazodó erdészeti üzemvitel nehézségei. Ezért csak néhány olyan talajhibát (kedvezőtlen környezethatást) említünk, amelyek elsősorban a mezőgazdaság által ajánlott területekre jellemzők. Gyakori az intenzív gépi művelés hatására fellazult, humuszban leszegényedett, kolloidszegény, kedvezőtlen vízgazdálkodású durva homok, továbbá a kedvezőtlen kitettség, meredek lejtő. Kedvezőtlen termőhely a tápanyagban szegény szürke „posza” homok, futóhomok (homokverés), a minden oldalról zárt, időnként nedves, majd száraz buckaközi lapos, technószerű mélyedés (fagyzug), ahol gyakori a meszes, szódás, sós altalaj, gypvasérc, mészkőpad is. Kedvezőtlen hatást fejtenek ki az általánosan elterjedt erózió következtében felszín közelébe került tömött víztorlasztó rétegek, vastag kovárványcsíkok, amelyek késleltetik a csapadékvíz beszívargását, elősegítik a felszíni vízfolyást.

A 3. csoportba sorolt területek ha felszínileg nem is, de termőhelyileg szintén változatosak. A tájon elsősorban mindenütt előfordulnak és többnyire tölgy, nyár, fűz telepítésére alkalmasak. A mélyebb fekvésű részeken az erdőtelepítés lehetőségeit elsősorban a kedvezőtlen hidrológiai viszonyok korlátozzák, esetenként teljesen ki is zárják. A legtöbb problémát az állandóan felszín közelében elhelyezkedő talajvíz, a gyakori és hosszan tartó felszíni vízborítás, az elsősorban előforduló, kisebb kiterjedésű, állandó jellegű vízállás és az ezekből fakadó üzemviteli nehézségek okozzák. A magasabb fekvésű részeken a hidrológiai viszonyoktól függően lényegesen nagyobb gondot okoznak a talajhibák. Gyakori a felszínhez közeli mészkőpad, gypvasérc, lápi mész, sófelhalmozódás, mészgöbecs, lemezes tőzeg, erősen kötött víztorlasztó réteg, lápi feké, szódalúgosság stb.

Felsorolásunkkal, mely korántsem teljes, nem azt akarjuk bizonygatni, hogy a fenti hibákkal terhelt területeken néhány esettől eleve kizárt az erdőtelepítés lehetősége eleve kizárt. Csupán arra szeretnénk figyelmeztetni, hogy az erdőtelepítésre tervezett területek jelentős részén (mintegy 20⁰/₀) ezek a hibák a fatermesztési rendeltetésű erdők kialakítását lehetetlenné teszik, ezen területek beerdősítését csakis egyéb célok (környezetvédelem, üdülő erdőgazdálkodás, vadászat, méhészet stb.) indokolhatják.

Az ezidáig végzett 3000 ha termőhelyfeltárás, szakvéleményezés eredményeként — a jövőben erdőtelepítésre tervezett összes mezőgazdasági területre is vonatkoztathatóan — a *fajajösszetétel tekintetében* a következő arány alakult ki:

kocsányos tölgy, vöröstölgy	5 ⁰ / ₀
nemesnyár (I—214', óNy', koNy')	26 ⁰ / ₀
akác	32 ⁰ / ₀
erdeifenyő	29 ⁰ / ₀
fehérfűz	6 ⁰ / ₀
erdőtelepítésre alkalmatlan	2 ⁰ / ₀

A jelzett elegyarányok várhatóan az erdőtelepítési munkálatok befejezése után végső eredményként fognak kialakulni, ami előreláthatólag az ezredfordulóra várható.

Egyelőre nagyjából akác, erdeifenyő állományok telepítésével kell számolnunk és kisebb mértékben az ezeket kiegészítő nyárasokkal. A nagyobb arányú nyár és tölgy telepítések megvalósulását egyelőre különböző okok hátráltatják (pl. művelésiág változás). Előreláthatólag sok gondot fog okozni az erdeifenyvesek nagyarányú térhódítása is, mert a fatermesztésre legkevésbé alkalmas homokterületeket ezen állományok fogják elfoglalni. A fatermesztési célzatú tölgytelepítési lehetőségek homok területeinken nem számottevőek és egyre inkább csak a kötöttebb peremterületekre korlátozódnak. Külön figyelmet érdemel a kényszerítő termőhelyi körülmények folytán javasolt fűz területének felfutása, mert a fűztermesztés korszerű technikája a Nyírségben meg lehetőségen ismeretlen.

Az erdőtelepítésre alkalmatlan területek jelenleg teljes mértékben a harmadik területcsoportba tartoznak. Alkalmassá tételük igen költséges munkálatokat igényelne (tereprendezés, vízrendezés, melioráció, különleges agrótechnika stb.), ezért hasznosításuk erdészeti szempontból nem lenne kifizetődő. Megnövekedhet az erdőtelepítésre alkalmatlan területek aránya, ha a javasolt fűztelepítéseket esetleg mellőzik, mert termőhelyi okok és az előzőleg felsorolt költséges előkészítési munkálatok miatt a fűz más fafajjal nem helyettesíthető. Az erdőtelepítésre alkalmatlan területek aránya végső soron elérheti a 30%-ot is, ha az ajánlott területeken mindenek előtt fatermesztésre kell berendezkedni.

**A PAPIRCELLÁS
CSEMETETERMELÉS
ELSŐ TAPASZTALATAI
A TANULMÁNYI ÁLLAMI
ERDŐGAZDASÁGBAN***

**Szabó
Gyuláné**

A hazánkban kipróbált intenzív termelési módszerekkel nem lehet biztonságosan olyan csemetét nevelni, amely szélsőséges termőhelyeken az erdősítés megmaradását garantálná. Jelentősen növelhető a megmaradás burkolt gyökérzetű csemeték alkalmazásával.

A burkolt gyökérzetű csemetenevelésnek számos előnye van: kiemeléskor nem sérül meg a gyökér, elmarad a talajelőkészítés, ápolás, iskolázás, sőt a kiemelés is, kezelés és szállítás közben a nap és szél szárító hatása nem gyan-

* A MEM, OVH és a KISZ KB és többek között az OEE 1973. évi ifjúsági pályázatán II. díjat nyert tanulmány.